

ВІДГУК
офіційного опонента на дисертаційну роботу
«Дизайн середовища сучасних готелів у спорудах адаптивного
повторного використання (на прикладі промислових об'єктів)» Хе Сіні
Науковий керівник – кандидат архітектури,
професор Бондаренко Ірина Володимирівна,
представлену на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 022 «Дизайн»,
галузі знань 02 Культура і мистецтво

Актуальність теми дисертації.

Перепрофілювання та адаптація застарілих будівель для нового використання - одна із найзапитаніших тем в архітектурі та дизайні. Проекти, спрямовані на збереження культурно-історичної спадщини, історичного, культурного, природного довкілля, що передбачають мінімум витрат на організацію будівництва та його матеріальну реалізацію, тобто, унаочнюють ряд економічних вигід, користуються незмінним інтересом. Зазначена тема, конкретизована у дисертаційному дослідженні С.Хе «Дизайн середовища сучасних готелів у спорудах адаптивного повторного використання (на прикладі промислових об'єктів)» як приклад поєднання екологічних, історико-культурних, естетичних, етичних аспектів ревіталізації старої будівлі шляхом її перепрофілювання та адаптації, є актуальною для поліпшення культурної, соціальної, економічної сфери життя суспільства.

У готельній індустрії такі тенденції від середини ХХ ст. демонструють появу готельних мереж, особливо показових щодо адаптації та перепрофілювання. Створені за принципом повторного використання, такі готелі приваблюють відвідувачів номерами, які мають риси історичної «зануреності», а «буттевої» неповторності як унікальних ознак минулого. Особливе місце в такому зв'язку належить бутик-готелям, яким притаманна невелика кількість номерів, кожний з яких відрізняє унікальне дизайнерське оформлення.

Відтак створення готелів у спорудах, початкова функція яких стала вичерпаною, проте є можливість перепрофілювання за інноваційними світоглядними, проєктними, технологічними пропозиціями є провідною ідеєю дисертаційного дослідження С.Хе, актуальність якого полягає у пошуку та розробці механізму розширення можливостей об'єкта, адаптованого на основі дизайн-пропозицій.

Оцінка обґрунтованості наукових результатів дисертації, їх достовірності та новизни.

Наукова новизна результатів дисертаційного дослідження полягає в наступному:

Достовірність наукових результатів забезпечується розробкою авторкою розширеного дослідницького апарату з теорії дизайну, сформованого шляхом застосування конструкту «ідентичність місця» по відношенню до характеристик дизайну середовища у об'єктах адаптивного використання; визначення знакових атрибутів архітектурно-конструктивного рішення промислової споруди та її оснащення, що застосовуються як дизайнерський інструментарій у середовищі сучасного бутик-готелю з метою трансляції минулої функції об'єкту; систематизація дизайнерських прийомів, що виступають засобом репрезентації минулого в інтер'єрах бутик-готелів, організованих у спорудах адаптивного повторного використання; впорядкування композиційних засобів, що дозволяють інтегрувати артефакти промислового минулого у середовище сучасного готелю. Такж, С.Хе вдосконалено: а) обґрунтування щодо важливості матеріальних характеристик промислових будівель та їх інтер'єрів для адаптивного використання; б) уявлення про дизайн бутик-готелі, де ексклюзивність середовища формується як презентація знакової специфіки початкової споруди.

Все це підтверджує науково-теоретичний внесок здобувачки щодо узагальнення та систематизації результатів дослідження середовища сучасних готелів у спорудах адаптивного повторного використання на прикладі промислових об'єктів). Розробка методики досліджень подібного типу, логіка впорядкування конкретного фактичного матеріалу, в тому числі, ілюстративного, має достатньо високий науковий рівень.

Наукові дослідження були виконані здобувачкою у Харківській державній академії дизайну і мистецтв під керівництвом кандидата архітектури, професора, Бондаренко Ірини Володимирівни, професора кафедри дизайну середовища.

У дослідженні дисертанткою С.Хе було поставлено наукове завдання, що полягало у формуванні на основі теоретичних розробок в архітектурі й дизайні понятійної бази; виявленні переваг адаптації історичних споруд в руслі концепції сталого розвитку в цілому та конкретно в Китаї; класифікації бутик-готелів як об'єктів проєктування; розкритті проблематики конструкта «ідентичність місця» у середовищному дизайні; впорядкуванні дизайнерського інструментарію щодо середовища сучасного бутик-готелю для трансляції попередньої функції споруди; встановленні дизайнерських прийомів для розкриття «ідентичності місця» в середовищі бутик-готелю, створеного за принципом повторного використання на основі промислової споруди. Завдання відповідають меті роботи як встановленню і систематизації «дизайнерських прийомів, що позначають «ідентичність місця» в середовищі сучасних бутик-готелів, організованих у спорудах адаптивного повторного використання» (с. 24). Здобувачка повною мірою оволоділа методологією наукової діяльності.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність та дотримання принципів академічної доброчесності.

За своїм змістом дисертаційна робота здобувачки С.Хе повністю відповідає восьмому рівню Національної рамки кваліфікацій, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341, що зазначено у п. 5 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Дисертаційна робота є завершеною науковою працею і свідчить про дотримання принципів академічної доброчесності. Розглянувши звіт подібності за результатами перевірки дисертаційної роботи на текстові співпадіння, можна зробити висновок, що дисертаційна робота С.Хе «Дизайн середовища сучасних готелів у спорудах адаптивного повторного використання (на прикладі промислових об'єктів)» результатом самостійних досліджень здобувача і не містить елементів фальсифікації, компіляції, фабрикації, плагіату та запозичень. Використані ідеї, результати і тексти інших авторів мають належні посилання на відповідне джерело.

Дисертація складається з вступу, трьох розділів, висновків, переліку використаних джерел (167 найменувань) та додатків (38 сторінок).

Дисертація С.Хе «Дизайн середовища сучасних готелів у спорудах адаптивного повторного використання (на прикладі промислових об'єктів)» за змістом відповідає спеціальності 022 «Дизайн» (галузь знань 02 – «Культура і мистецтво»). Загальний обсяг роботи - 219 сторінок, з них основного тексту — 159 сторінок.

У вступі (с.20-27) обґрунтовано вибір теми дослідження, ступінь розробленості теми, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, методи дослідницької роботи, охарактеризовано наукову новизну та практичне значення результатів дисертації, розкрито особистий внесок здобувача, вміщено відомості про апробацію, наведено дані про публікації, структуру та обсяг дослідження.

У першому розділі «Стан дослідження процесів адаптивного використання споруд у сучасній проектній практиці. Методи дослідження» (с.27-72) розглянуто коло проблем, пов'язаних з процедурою адаптивного повторного використання будівель, що функціонують як спосіб гуманізації міського середовища, широко задіяний у світовій містобудівній практиці з середини ХХ ст. в зв'язку із появою міських депресивних районів та занедбаних зон, що стали предметом наукового вивчення. У роботі проаналізовано відповідні ідеї, викладені вітчизняними та закордонними науковцями (Д. Чайко, Б. Черкес, Н. Нетужилова, Д. Місірлісой, К. Генс, П. Черчі, Л. Євремівч, М. Васич, М. Йорданович, С. Рандхава, К. Зуші), щодо термінологічного апарату (Ш. Шахі, М.

Есфакані, К. Бахманн і К. Хаас), класифікації методів архітектурної організації, процесів адаптації (Ю. Гайко, Є. Гнатченко, О. Завальним, Е. Шишкіним, О. Олійник, М. Шкарапутою), інтер'єрного простору (Вівіан Вай Тем і Джейн Дж. Л. Хао), критеріїв проєктів (Ш. Конехос), в контексті реалізації концепції сталого розвитку (документи з архітектури, дизайну, будівництва), екологічних проблем, пошуку перспектив, інструментів і методів («Декларація взаємозалежності для сталого майбутнього», що була розроблена після Саміту Землі на Всесвітньому конгресі архітекторів (липень 1993 р.), «Барселонська декларація зі сталого дизайну» (травень 2003 р.), «Люблінська декларація про відродження міст і зміну клімату» (червень 2008 р.), як ідеї міждисциплінарного характеру, що містять екологічні, соціальні, культурні, економічні та інституційні міркування. У роботі застосовані загальнотеоретичні методи (теоретичні та емпіричні методи) та спеціальні (порівняльно-історичний та порівняльно-типологічний, морфологічний, композиційний, структурно-функціональний та феноменологічний), що формують наукову методологічну основу роботи.

Другий розділ «Виробниче обладнання адаптованих споруд як маркер «ідентичності місця» в дизайні сучасних готелів» (с. 72-98), присвячений дослідженню категорії бутик-готелів, розташованих в об'єктах повторного використання і приналежних до однієї із найбільших за кількістю відвідувачів споживацьких аудиторій віком від 25 - до 50 років. Надано визначення, характеристику, перелік характерних риси готелів такого типу, історичні умови їх появи (1981 р., Лондон, Сан-Франциско, Нью-Йорк), особливості простору, середовища, інтер'єрів; виявлено логіку застосування для них старих споруд, що втратили свою первісну функцію, проте мають власну історію та спадщину, зокрема електростанції, фабрики з виготовлення промислової або харчової продукції. Доведено, що збережене промислове обладнання у середовищі готелів, завдяки дизайнерським прийомам, є інструментом розкриття історичної спадщини, а сучасні матеріали в дизайні інтер'єрів - засобом створення особливого естетичного ефекту (зона лобі, бару, ресторану). На основі аналізу, виявлені прийоми застосування індустриального обладнання (інсталяції з металевих труб і кранів, конструкції кран-балок, колеса та шестерні), інтегрування старого обладнання у простір готелю (старовинний друкарський станок, чавунні резервуари для варіння пива, парова машина та конденсатори до котлів, ковальські горни, піч з кам'яної кладки, дров'яний котел, електрогенератори, турбіни), засоби оновлення образу (зокрема, кольоровий та тональний контраст; нюанс, що досягається застосуванням єдиної колірної гами як стінових конструкцій, меблів, так і для самого промислового обладнання).

У третьому розділі «Матеріальні характеристики первісного середовища адаптованих споруд як засіб зв'язку з історичним контекстом» (с.98-149) обґрунтовано, що фізичні аспекти середовища перепрофільованих

споруд є джерелами ідентичності, фактично символами, що транслюють певні значення, як носії особливих та унікальних ознак матеріальної культури минулого. Доведено, що дизайн середовища у спорудах адаптивної архітектури найбільш вдалий, саме якщо зберігає відчуття давнини. Вірно обрані будівельні матеріали та конструкції виражають культурний сенс місця, що позначається на ідентичності місця, на суспільних готельних інтер'єрах (лаунж-зони, конференц-зали, коридори, бари та ресторани), на просторі для особистого користування. Відчуття місця, що формує асоціативний зв'язок із минулим та розкриває історію та культуру регіону, є особливо привабливим для відвідувачів. З конструктивних властивостей, це, найчастіше - поздовжній або висотний розвиток інтер'єрного простору, організація атріумів у зоні лобі на першому поверсі, галереї і переходи на вищих ярусах, проєктування функціональних зон готелю із наявністю транзитної центральної частини; з будівельних матеріалів - стінові конструкції з червоної цегли, кольорові та фактурні ознаки плинучасу на поверхнях; застосування металу й бетону, зокрема бетонних колон з підсвіткою штучним світлом, литих чавунних колон, металевих балок, позначених часом у вигляді іржі та корозії; дерев'яних балок, стовпів, що зберігають колір, текстуру, фактуру, а також набуті з часом деформації та фарбові нашарування.

У якості композиційного засобу щодо суспільних просторів готелів із використанням автентичних конструкцій і матеріалів розглянуто контрастне зіставлення фактур та колірних/тональних відносин. Засіб тонального контрасту - для підкреслення старих опорних конструкцій, форм та стельових балок з металу; засіб нюансу (відносно колористичної гами інтер'єрів) для: а) обрання теплої колірної гами за наявності автентичних дерев'яних конструкцій, б) обрання білого кольору за наявності цегляної кладки стін; у якості матеріальних характеристик, що наслідують промисловій споруді у житловому просторі сучасного готелю - цегляна кладка, бетонна поверхня стін, оголена структура бетонних плит перекриття, великі вікна із характерним членуванням, дерев'яні балки стелі, дерев'яні, бетонні або чавунні литі опори, матеріал підлоги.

У якості провідного композиційного засобу роботи із артефактами минулого у житловому просторі готелів розглянуто контраст, яким акцентується історичність споруди, зокрема, у фактурах: бетонні та цегляні структурні елементи інтер'єру зі слідами технологічних процесів їх виготовлення, або ж плинучасу, на тлі гладких поверхонь стелі, підлоги, меблів; тональний контраст - у несучих конструктивних складових будівлі (опорні колони, темні дерев'яні балки перекриття на тлі білої стелі та стін), зниження акцентної ролі будівельних матеріалів - фарбуванням у єдину гаму (переважно у білий). Засоби дизайну здатні перетворювати образ минулого, не втрачаючи попередніх функцій, наприклад: діжки, перетворюються на умивальники та крісла, колеса візків - на

основу журнальних столиків, металеві труби іригаційної системи - на каркас ліжка.

Викладені у дисертації положення, обґрунтовані у підсумкових висновках(с.149-159). Висновки відповідають поставленим меті і завданням. Вони надають повне уявлення про результати проведеного дослідження.

Дисертаційна робота оформлена відповідно до вимог наказу МОН України від 12 січня 2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації».

Мова та стиль викладення результатів. Дисертаційна робота написана українською мовою, логічна, послідовна, має науковий стиль викладу, демонструє професійне володіння мистецтвознавчою термінологією.

Дисертаційна робота оформлена відповідно до вимог наказу МОН України від 12 січня 2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації».

Оприлюднення результатів дисертаційної роботи

Наукові результати дисертації висвітлені у 8 наукових публікаціях здобувача, серед яких: 2 статті у вітчизняних фахових наукових виданнях; 1 стаття в іноземних фахових наукових виданнях. Основні положення дисертаційного дослідження були оприлюднені у 8 наукових публікаціях: 2 з них у фахових наукових збірках, які входять до переліку МОН України, 1 – у закордонному науковому виданні, що має цитування у базі Web of Science. Також результати дисертації були апробовані на 5 наукових фахових конференціях, доповіді опубліковані у збірниках міжнародних та всеукраїнських науково-теоретичних конференцій. Статті, оприлюднені С.Хе присвячені процесу реновації, прийомам інтеграції виробничого обладнання в дизайн сучасного інтер'єру, рефункціоналізації промислової будівлі, аналізу дизайну butik-готелів у світі, зокрема у Японії, США. В публікаціях здобувачки витримано принцип академічної доброчесності.

Таким чином, наукові результати, викладені в дисертаційній роботі, повністю висвітлені у наукових публікаціях здобувача та відповідають вимогам п. 8-9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Недоліки, зауваження, дискусійні питання до дисертаційної роботи.

1. З др.половини ХІХ ст. у питаннях методів оновлення історичних споруд відбувалися дискусії щодо меж можливого перетворення архітектурного об'єкту. Так, відомий французький архітектор, реставратор, мистецтвознавець, історик архітектури, ідеолог неоготики, основоположник архітектурної реставрації Ежен Віолле-ле-Дюк, який привніс у європейську наукову школу методу точного обміру та опису предметів старовини, реалізуючи на практиці тезу «реставрувати будівлю не означає поновляти її, ремонтувати або

перебудувати; це означає - відновити її *довершений* стан, якого вона могла і не мати ніколи до нашого часу», отримав серйозні рекламації. Чи припустимі його ідеї в дизайні бутик-готелів; якщо так, то наскільки і в яких випадках?

2. Звертаючись до проблеми середовищного дизайну, зокрема, готелей, авторка торкається концепції Г.Прошанські про *ідентичність місця* (с.73-75), де *простір і місце* розглянуто як складові буття людини, та водночас, символічні елементи об'єднання в єдине ціле самого місця та подій, що там відбувались, важливих для усвідомлення людиною самої себе через інтерпретоване нею середовище. На наш погляд, дана ідея може бути розширена культурологічним концептом «Genius loci», який активно використовується у різних сферах гуманітарного знання щодо пояснення приналежності історії людства до соціальної пам'яті, розкриття етапів її розвитку як осмисленого життєвого процесу, визначення механізмів «програмування» дій, в тому числі, у *просторі та місці*. Цей концепт, що має історію від доби античності, методологічно урівноважує сучасні дослідження дизайну середовища, а відтак і урізноманітнює дослідження у соціокультурному та мистецтвозначному аспекті.

3. Розглядаючи матеріальні характеристики первісного середовища адаптованих споруд як засіб зв'язку з історичним контекстом (с.98-149), авторка вбачає у фізичних аспектах середовища перепрофільованих споруд певну символічність, що транслюється ознаками та рисами матеріальної культури минулого. У представлений роботі також доведено, що дизайн середовища у спорудах адаптивної архітектури найбільш вдалий, саме якщо зберігає відчуття давнини. Чи можна визначити в такому зв'язку, переважання інтересу до конкретних форм культури минулого: а) з боку місцевого населення, б) зарубіжних гостей/туристів щодо Китаю? Так само, щодо України, Європи? Адже такий моніторинг прояснив би особливості соціального запиту, що мало би вплинути на ідею дизайн-проєкту та дизайн-рішення конкретного бутик-готелю.

Висловлені вище рекомендації та зауваження не є визначальними і не зменшують загальну наукову новизну та практичну значимість результатів; також, вони не впливають на позитивну оцінку дисертаційної роботи.

Висновок про дисертаційну роботу

Вважаю, що дисертаційна робота здобувача ступеня доктор філософії Хе Сіні на тему «Дизайн середовища сучасних готелів у спорудах адаптивного повторного використання (на прикладі промислових об'єктів)» виконана на високому науковому рівні, не порушує принципів академічної доброчесності та є закінченим науковим дослідженням, сукупність теоретичних та практичних результатів якого розв'язує наукове завдання, що має істотне значення для галузі знань 02 Культура і мистецтво. Дисертаційна робота за актуальністю,

практичною цінністю та науковою новизною повністю відповідає вимогам чинного законодавства України, що передбачені в п. 29 Постанови Кабінету Міністрів «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)» від 23 березня 2016 р. №261 зі змінами, внесеними згідно з Постановами КМ №283 від 03.04.2019 р. та №502 від 19.05.2023 р., а також п. 6 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Здобувач Хе Сіні заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 02 «Культура і мистецтво» за спеціальністю 022 «Дизайн».

Офіційний опонент:

**доктор мистецтвознавства, професор
кафедри інтер'єру та меблів
Київського національного університету
технологій та дизайну**

Михайлова Р.Д.

« _____ » 2023 року

Підпис Михайлова Р.Д.
засвідчую
Зав. КАНЦ.